

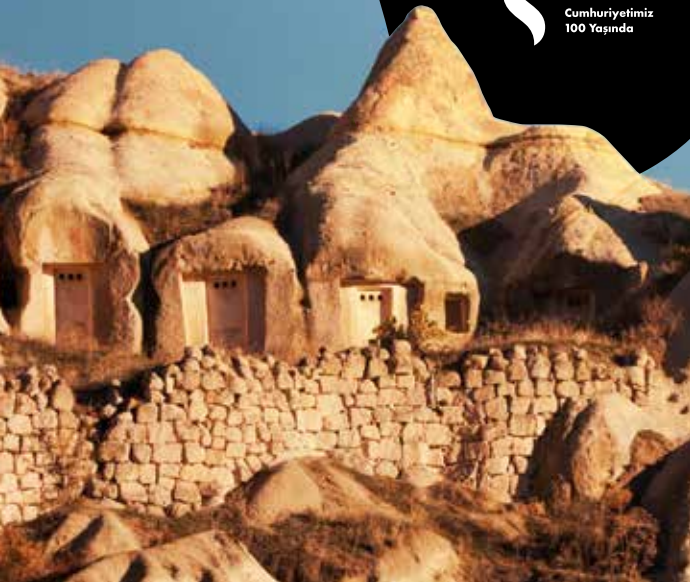

MEHMET TANBERK

ÖNYARGILARIN ÖTESİNDEKİ TÜRKİYE

Cumhuriyetimiz
100 Yaşında

Mehmet Tanberk, edebiyatçı bir aileden gelmektedir. Büyük dedesi, Tanzimat döneminin gazeteci, roman ve tiyatro yazarı Ahmed Midhat Efendi'dir.

İstanbul İktisat Fakültesi'ni bitirdikten sonra iş hayatına atılan Mehmet Tanberk, bazı büyük şirketlerde ve meslek kuruluşlarında üst düzey yöneticilik yaptı. Emekli olduktan sonra 1998 yılında, Türkiye'nin önde gelen fotoğraf sanatçılarından Ersin Alok ile beraber Anadolu uygarlıklarını sembollerle tanıtan *Melting Pot of Civilizations* isimli kitabın hazırlanmasına katkıda bulundu. Ayrıca, yurtiçinde ve yurtdışında, mesleki ve kültürel konularda düzenlenen pek çok konferansa konuşmacı olarak katılmıştır.

Emekliyken, Sydney'de yaşayan kızının yanında kaldığı bir dönemde, 60 sene boyunca oluşturduğu tarih, din, felsefe, fotoğrafçılık ve diğer güzel sanatlarla ilgili birikimlerini ve dünyanın dört bir yanına yaptığı seyahatlerinden edindiği deneyimlerini paylaşmak amacıyla bir roman yazmaya karar vermiş, bu romanı iki roman ve bir referans kitabı takip etmiştir.

Bir Anadolu sevdalısı olarak, uzun süre üyesi olduğu sosyal yardım kuruluşunda, Türkiye'yi tanıtmak, Anadolu'yu ve tarihini anlatmak üzere birkaç proje hazırlamıştır. *Önyarguların Ötesindeki Türkiye* kitabının içeriğini o esnada oluşturmuştur.

ÖNYARGILARIN ÖTESİNDEKİ TÜRKİYE

Yazan: Mehmet Tanberk

Yayın hakları: © 2023 Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. baskı / Temmuz 2023 / ISBN 978-625-8492-14-9

Sertifika no: 44919

Kapak ve sayfa tasarımı: Taylan Polat

Baskı: Yıkılmazlar Basın Yayın Prom. ve Kağıt San. Tic. Ltd. Şti.

15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62 / B Güneşli - Bağcılar - İSTANBUL

Tel: (212) 515 49 47

Sertifika no: 45464

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Önyarguların Ötesindeki Türkiye

Mehmet Tanberk

İçindekiler

1. Bölüm: Önyargı Kısacasında Dünya ve Türkiye

21. yüzyılda önyargıyı yıkmak atomu parçalamaktan zor...	11
Bilgi bombardımanında fikir sahibi olmak.....	13
Önyargıları kıracağımız yer: Anadolu.....	14
Anadolu'nun vârisi Türkler.....	17
Anadolu'nun diğer vârisi Hıristiyanlar.....	26
Anadolu'nun bugünkü sahibi Türkler ve kurdukları büyük imparatorluklar	32
Türkiye Cumhuriyeti ve hoşgörü timsali Mustafa Kemal Atatürk.....	35

2. Bölüm: Türkiye'ye Karşı Önyargılar

Türkiye için zor sorular.....	45
Benim teröristim iyi, seninki kötü.....	48
Sahte soykırım iddiaları.....	53
Türkiye anti Semitist mi?.....	60
Demokrasi veya köktendincilik	65
Benim dinim seninkinden üstün.....	67
Geleceğin parlayan yıldızı Türkiye	71

3. Bölüm: Bir Başkadır Benim Memleketim

Dünya başkenti İstanbul	79
Gezsen Anadolu'yu.....	103

1. BÖLÜM

Önyargı Kışkacında Dünya ve Türkiye

21. yüzyılda önyargıyı yıkmak atomu parçalamaktan zor

31 Aralık 1999'da yeni bin yılın başlangıcını bütün insanlar coşkuyla karşıladı. Eski yüzyılın sonuna yaklaşırken insanlar geleceğe umutla bakıyordu. İnsanlık tarihinde 20. yüzyıl hem büyük acıların hem büyük teknolojik gelişmelerin yaşandığı bir dönem olarak hatırlanacaktı. Yüzyılın ilk yarısında iki dünya savaşı çıkmış ama çatışmalar ikinci yarıda da devam etmişti. Kore'de, Vietnam'da, Ortadoğu'da, Afrika'da, Yugoslavya ve Rusya'da yaşanan çatışmalar binlerce insanın hayatına mal olmuştu. Önemli maddi kaynaklar, senelerce Doğu ve Batı Bloku ülkeleri arasındaki çatışmalarda tüketilmişti.

Ancak dünyanın farklı siyasi kamplara ayrılması 20. yüzyıla özgü değildi. Tarih boyunca önyargılı yaklaşımlar nedeniyle dünya bölündü. Irkların farklılığı önyargısı, milyonların soykırımı uğramasına sebep oldu. İnsanların refahı için harcanabilecek kaynaklar, silahlanma yolunda tüketildi. Uluslararası ihtilaflar çözülemezken insan haklarına da riayet edilmedi.

Kadınların eşitliği, tahsili, özgürlüğü, seçme ve seçilme hakları ikinci plana itildi. Çocuklar silahlanma uğruna eğitim haklarından mahrum kaldılar, hatta bazı bölgelerde ellerine silah verilip savaşıma zorlandılar. Dünyanın bir yanı tüketim çılgınlığına kapılmışken diğer yarısı açlığın ve kuraklığın pençesinde kıvrandı.

Yine de insanların birbirlerine kuşkuyla yaklaştığı 20. yüzyılda eşine rastlanmayan teknolojik gelişmeler hayatımızı hayallerin ötesinde değiştirdi. Elektrik ve nükleer enerjilerin icadı yaşamımızı kolaylaştırdı. Sesten hızlı giden uçaklar ve özel trenler mesafeleri yakınlaştırdı. İnsan taşıyan araçlar Ay yüzeyine indi. Dünya yörüngesine yerleştirilen teleskoplar, insanlara uzayın sırlarını gösterdi.

Neticede dünyada dramatik değişiklikler oldu. Bazı ülke ve insanlar bu değişikliklere ayak uydurdu. Bunu başaramayanlar gelişmenin gerisinde kaldı. Ulus devletleri, liberal ekonomi şartları nedeniyle bölgesel birlikler oluşturdu. Ulusların birbirlerine blok olarak bağlandığı yeni bir dünya düzeni kuruldu. Buna KÜRESELLEŞME denildi. Birbirleriyle asırlardır savaşan devletler Avrupa Birliği gibi oluşumların çatısı altında birleşip, barış ve refahın tadını çıkarmaya başladı.

Buna rağmen insanlık barış içinde bir arada yaşayıp kaynakları adil paylaşmayı beceremedi. O kadar ki bilim insanların tüm uyarılarına rağmen küresel ısınma konusunda bile ortak tavır alınamadı. Bunun önemli nedenlerinden biri, kendini koruma refleksini besleyen önyargılardı.

Bilgi bombardımanında fikir sahibi olmak

Bir toplumbilim terimi olarak önyargı sözlüklerde şöyle tanımlanıyor: “Bireyde öteki bireylere, toplumsal kümelere karşı sevgi ya da düşmanlık duygusu uyanmasına yol açan, koşullanmış bir duygusal tutumu yansıtan sığ inanç.”

Düşünün ki dünya çevresinde yüzlerce haberleşme uydusunun dolaştığı, bilginin ucuz ve kolay bir şekilde küreselleştiği bir çağda hâlâ önyargılardan bahsediyoruz. Zira yanlış bilginin yayılması, sahte ve yalan haberler ile doğruların manipüle edilmesi de aynı hızla gerçekleşiyor. Yanlış bilgi insanlar arasındaki uçurumu daha da derinleştiriyor. Aklımızı esir alan önyargılarımız nedeniyle, insanlar arasına ırk ve din ayrılıklarından kaynaklanan bir duvar örülüyor. Bilgi bombardımanı gerçeği öğrenmemizi ve önyargılarımızın esaretinden kurtulmamızı engelliyor.

Bu bilgi bombardımanında doğru bilgiyi ayırtmak için uğraşmak, öncelikle bilgiyi farklı kaynaklardan da araştırmak ve sorgulamak gerekiyor. Tüm bireyler ve toplumlar eleştirel ve analitik düşünme becerisine sahip olduğunda, önyargılardan arınmış bir dünyada huzur ve barış içinde bir arada yaşamayı başarabiliriz.

Önyargıları kıracağımız yer: Anadolu

21. yüzyılda insanlar artık önyargılarını devam ettirme lüksüne sahip değildir. Zira dünya büyük sorunlarla karşı karşıyadır. 11 Eylül saldırıları 21. yüzyılı şekillendirecek iki önemli olgunun haberini vermiştir. En başta Samuel Huntington'ın öngördüğü gibi İslam ve Hıristiyan uygarlıkları arasındaki savaş gerçekte başlamıştır. Fakat çok daha önemlisi, en kuvvetli ülke ile en küçük çetenin vurucu gücü arasında fark kalmamıştır. Çünkü her ikisi de aynı küreselleşmiş haberleşme ağından ve gelişmiş teknolojidenden yararlanıyor, güçlü toplu imha silahlarını kullanıyor. Örneğin, küçük bir laboratuvarında sentezi yapılan öldürücü bir mikrop, dünyanın en iyi korunan bir kentinde milyonlarca insanı öldürebiliyor. Stephen Hawking, insan neslinin biyolojik silahları kötü kullanarak gezegenden silineceğini tahmin etmişti. Ortadoğu petrol yatakları üzerinde patlatılacak birkaç nükleer bomba, dünya enerji rezervlerinin önemli bir kısmını yok edebilir. Basra Körfezi'nin dar bir yerini kapatarak petrol nakliyesine büyük sekte vurmak ve yakıt sıkıntısı yaratmak mümkün. Örneğin, Rusya ile Ukrayna arasındaki savaş, bize dünyada bir enerji ve yiyecek kıtlığı yaşanmasının pamuk ipliğine bağlı olduğunu gösterdi.

Küresel ısınmadan virüs salgınına, nükleer savaş tehlikesinden küresel terörizme, açlıktan içme suyu kaynaklarının

tükenmesine kadar pek çok sorun önyargıları aşır tüm insanlığın el ele vermesiyle çözülebilecek sorunlardır.

Peki önyargıları yenme şansı var mıdır?

Eğer öyle bir şans var ise onu Anadolu'da aramalıyız. Çünkü Anadolu, her insanın özünü ve değer verdiği şeyleri bulacağı bir yerdir. Kültürel evrimin de izlerini taşıyan Anadolu, ilkçağ uygarlıklarının beşiğidir. Öte yandan kutsal kitaplara göre de bu coğrafya üç semavi din için kutsaldır.

Örneğin, Âdem ve Havva cennetten kovulduktan sonra Anadolu'ya gönderilmiştir. Dicle ve Fırat, Eden bahçeleri içinden geçen iki nehirdir. Nuh'un gemisi tufan sonrası Anadolu'ya gelmiştir. Gemi Ararat Dağı'na oturmuştur. Bu dağ kimi uzmanlara göre Ağrı, kimi uzmanlara göre ise Cudi Dağı'dır.

Allah'ın Zebur isimli kitabı indirdiği Hz. Davud'un eşlerinden biri Hititli, yani Anadolu'ya olan Batşeba, aynı zamanda Hz. Süleyman'ın da annesidir. Terah, oğlu İbrahim, torunu Lot ve gelini Sera'yı alıp Harran'a yerleşmiştir. İbrahim'in ateşe atılıp yanmadığı yer de Anadolu'dadır.

Hıristiyanlık için de Anadolu önemli ve kutsal bir merkezdir. Hıristiyanlığın bir din olarak şekillendiği, ilk kez Hıristiyan toplumunun ortaya çıktığı ve Hıristiyan adının dünyada ilk kullanıldığı yer, ilk kilisenin de kurulduğu Anadolu'da, Antakya'daki St. Pierre (Aziz Petrus) Kilisesi'dir. Bu kiliseden yetişen Tarsuslu Elçi Paulus ve Kıbrıslı Elçi Barnabas, Hıristiyanlığı Anadolu ve Batı'da yaygınlaştırmışlardır.

Yine Antakya'nın Samandağ ilçesindeki Hıdırmusa Ağacı'nın altında Hz. Musa ile Hz. Hızır'ın buluştuğuna inanılır.

İncil'in büyük bölümünü oluşturan mektup metinleri Anadolu'daki çeşitli kiliselere yönelik yazılmıştır. Anadolu'da kaleme alınan veya Anadolu'daki kiliselere hitaben yazılan İncil metinleri arasında: Luka, Elçilerin İşleri, Efeslilere Mektup,

Galatyalılara Mektup, Koloselilere Mektup, Filimon'a Mektup, Yuhanna'nın birinci, ikinci ve üçüncü mektupları, Petrus'un birinci ve ikinci mektupları, Pavlus'un Timoteos'a yazdığı birinci ve ikinci mektubu yer alır.

Anadolu ismindeki mana gibi otuzdan fazla uygarlığı ana şefkatiyle kucaklamıştır. Sümer, Hitit, Hatti, Urartu, Frigya, Lidya, Yunan, Roma, Bizans uygarlıklarına ev sahipliği yapan bu topraklar, bin yıldan beri de Türklerin anavatanıdır.

Anadolu'nun vârisi Türkler

Anadolu Antikçağ'dan günümüze Batı ile Doğu arasında köprü olmuş, pek çok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Ne var ki bu durum pek bilinmemektedir. Amerika'da Türkiye'yi hiç görmemiş entelektüel eğitilmiş bir vatandaşa Anadolu halkı hakkındaki fikri sorulursa veya Parislilerin Türkler hakkındaki izlenimleri araştırılırsa muhtemelen, "Onlar Türk'tür ve Müslüman'dır. Kendilerine özgü Müslümanlık kültürüyle yaşarlar" yanıtı alınacaktır. Bu hükümler eksik bilgiye dayanır. Çünkü Türklerin üçüncü kimlikleri hesaba katılmamaktadır. Anadolu uygarlıklarının vârisi olma kimliğidir bu. Ama bu insanlar, hayatlarında bir kez bile yaz tatillerini Türkiye'nin UNESCO kültür merkezi seçilen 84 bölgesinin birinde geçirseydi, İstanbul'un binlerce yıllık tarihini inceleyseydi, Anadolu uygarlıklarının kökenini ve ABD Anayasası'nın esası olan Likya şehir devletlerini bilseydi, Antikçağ'ın iki harikası olan Artemis Tapınağı ve Halikarnas Mozolesi'ni görseydi, fikirleri değişebilirdi. Anadolu'nun Batı ve Doğu uygarlıkları arasında bir köprü olduğunu kabul edebilirlerdi. Ama yine de bilgileri eksik kalacaktı. Zira Anadolu, tüm Batı uygarlıklarının doğum yeridir.

Peki ama uygarlık nedir? Meşhur Fransız tarihçi Fernand Braudel uygarlığı; geçmiş ve gelecek toplumlar üzerinde etkisi olan, maddi ve manevi değerlerin toplamı olarak tanımlar. Uygarlığın yerel kültürlerden farkı, uzun ömürlü ve dünya-

Kral Varpalavas ile bolluk bereket tanrısı Tarhundas.

nın geniş bir sahasına yayılmış olmasıdır. Batı uygarlıklarının zaruri maddi değerleri ekmek, şarap ve paradır. İlginçtir ki her üçünün kökeni de Anadolu'dur. Hıristiyanlıkta şarap ve ekmeğin kutsanması da buradan gelir. Anadolu'da asma tarımıyla ilgili pek çok kabartma vardır ve kilise duvarları da şarap üretimini anlatan fresklerle bezenmiştir. Örneğin, MÖ 727-742 yılları arasında, Kral Varpalavas tarafından yapıldığı tahmin edilen ve tarihteki bilinen ilk yazılı tarım anıtı kabul edilen Konya İvriz'deki kabartmada, Kral Varpalavas ile elinde başaklar ve üzüm salkımı tutan bolluk bereket tanrısı Tarhundas'ı görürüz.

Ne tesadüftür ki Pagan tanrılarının çoğu da Anadolu kökenlidir. Şifa tanrısı Asklepios'un ilk mabedi Bergama'dadır. Apol-

lo'nun en güzel kabartmaları Pamukkale'dedir. Bu bölgenin en büyük antik kenti adını güzellik tanrıçasından alan Afrodisias'tır. Şehir eski çağdaki en meşhur heykeltıraş okulu ve 293 metre uzunluğundaki en büyük stadyumu ile meşhurdur. Diğer bir Afrodit mabedi Sardis'tedir. Anadolu'da Herkül adına kurulan kent ise Heraklia'dır. Athena mabedi İda Dağları'ndadır.

Zeus mitolojide tanrıların kralıydı. Olimpos Dağı'nda yaşar, çevresine şimşeklerle hükmederdi. Birçok ülkede Olimpos Dağı vardır. Ancak onların sadece bir tanesinde, Anadolu'dakinin üstünde, Zeus'un gücünü temsil eden ve Chimera tapınağı önünde yıllardır sönmeden yanan bir ateş bulunur.

Artemis Tapınağı eski dünyanın yedi harikasından biriydi ve Efes'te bulunuyordu. Artemis Tapınağı dışında dünyanın yedi harikasının bir diğeri Halikarnas Mozolesi de Anadolu'da Bodrum'daydı. Bir depremde yıkıldıktan sonra Rodos Şövalyeleri mozolenin taşlarıyla bugünkü Bodrum Kalesi'ni yaptılar.

Tarih boyunca önyargılı yaklaşımlar nedeniyle dünya bölündü. Irkların farklılığı önyargısı, milyonların soykırımı uğramasına sebep oldu. İnsanların refahı için harcanabilecek kaynaklar, silahlanma yolunda tüketildi.

Halbuki küresel ısınmadan virüs salgınına, nükleer savaş tehlikesinden küresel terörizme, açlıktan içme suyu kaynaklarının tükenmesine kadar pek çok sorun, önyargıları aşırıp tüm insanlığın el ele vermesiyle çözülebilirdi.

Bu önyargılardan maalesef Anadolu ve Türk halkı da mustarip oldu.

Peki önyargıları yenme şansı var mı?

Eğer öyle bir şans var ise onu Anadolu'da aramalıyız. Çünkü Anadolu, her insanın özünü ve değer verdiği şeyleri bulacağı bir yerdir. Kültürel evrimin de izlerini taşıyan Anadolu, ilkçağ uygarlıklarının beşiğidir. Öte yandan kutsal kitaplara göre de bu coğrafya üç semavi din için kutsaldır. Anadolu'nun bize anlattıklarına kulak vermeliyiz.

İnsanlık için tek çıkış yolu vardır: Ya birbirimizi sevecek ve hep beraber mutlu yaşayacağız, ya bizden farklı olanları aşağılayacak ve tüm insanlık trajik bir şekilde yok olacaktır. O zaman bir kere daha düşünüp, birbirimizi anlamaya ve sevmeye çalışalım. Sevgisiz kalpler, her türlü çevre kirliliği veya en sıcak küresel ısınmadan daha öldürücüdür.

MEHMET TANBERK

